

PÁLL LAJOSRÓL ÉS A VERSEIRŐL

Nincs háládatlanabb, nincs esetlegesebb műfaj az előljáró beszédnél. Hiszen amiről szól, az már végleges, az jól vagy rosszul állja majd — vagy nem állja — az időt. Az előszó pedig úgy tesz, mintha maga is véglegesen letisztázott, lezárt, tehát irányadónak elfogadható vélemény lenne az illető munkáról, mintha ki is akarná zárni a további vita lehetőségét. Más szóval: végkövetkeztetést von le a vita megkezdése előtt. Összegez valamit, amit a kritikusoknak még nem is volt idejük oszlopba rendezni a maguk sajátos algoritmusa szerint, s a maguk bőven vagy fukaron osztott plusz- vagy mínusz-jeleikkel. Az lenne ezek szerint a megoldás, hogy a könyvek előszava sokkal később jelenjék meg, mint maguk a könyvek?

Miért, akkor talán könnyebb? Itt van például a Páll Lajos verseskönyve, amely ugyanvalóst rég megjelenhetett volna már, és kialakulatlan véleményre is aligha hivatkozhatnám. Pedig mégiscsak első verseskötet ez, amelynek szerzőjét bemutatni illenék. De hogy mutassak én be valakit, akit másfél évtizede ismerünk? Mit mondjak róla? Hogy fiatal, hogy korondi, hogy költő? Az első már nem is egészen igaz, a másodikat elég sokan tudják róla, és a harmadik sem fog meglepetésszerűen kiderülni ebből a kötetből. Amely ugyancsak másfél évtizede és immár valószínűtlenül hiányzik a könyvespolcunkról. Annál is inkább, mivel a polccal szemben ott van a festménye a falon (székely leányka, mögötte egy árva, zöldeshalvány tehénkével), s a polcon magán is ott a kancsója, gyertyatartója, tányérja, az övé vagy az édesapjáé, idősb Páll Lajosé, aki nemrég hagyott itt bennünket, és alászállt az anyagba, melynek ihletett mestere volt, alászállt az anyagba, de nem hamarább, semhogy ráhagyja ujjá be-

gyének gondolatokra és érzelmekre lobbantó tapintását az utódjaira, a többi között Lajira is, akiről most éppen szó van.

Hát igen, annak is jó egynéhány esztendeje, hogy ifjabb Páll Lajosnak, a festőnek kiállítása volt Csíkszeredában. De ez a verseskönyv mégsem egy festő elka-landozása a kifejezés másmilyen birodalmába, mint ahogyan a tizenöt éve publikáló, de kötetet ki nem adó költő sem műkedvelősködik, amikor ecset után nyúl. Mert itt is, amott is ugyanazt mondja, mondogatja, keresgéli és kerekíti, hogy mit is, no hadd lám? Hát annak a kék csíkos madárnak a szárnya emelintését, amelyet fazakasként hányszor, de hányszor oda nem pingált a mázas korondi díszványérra. S amikor vászonra fest Páll Lajos, vagy amikor a szavakat rendezi egymás mellé kifejezésre ítélt színük és tűzük szerint, akkor is hajszájra el kell találnia azt a kék csíkos emelintést, mert ha csak egy gondolattal följebb sikeredik, hát akkor elsuhan a madár, szárnyra kel a mázas tányéralja közepéből, ha pedig lejjebb kókad, mindvégig ott marad szárnyaszegetten a kifejezéstelen kép, a kimondatlan gondolat. Ezért aztán művésznek és fazakasnak szinte egy a feladata: úgy rögzíteni a mondandót, az érzelmi telítettség másokra is áthárítható hőfokán, ahogy a kemence tüze tartósítja a mázat. S amikor ezt teszi, ugyanazt mondja Páll Lajos, a költő, és Páll Lajos, a festő. Elmondja azt, amit az egymást követő nemzedékek romló és rozsdásodó és szuvasodó javakon kívül és azokon felül egymásra hagynak. Az élet szeretetét és sóvárgását, súlyát és könnyűségét, az egyként állhatatos és egyként örökmozgó időt, amely voltaképp a korondi kövesutakhoz meg a nyugalmas és nyugtalan dombvonulatokhoz hasonló, amelyet úgy is hívnak, hogy tegnap, és úgy is hívnak, hogy ma, de mindkét elnevezés csak ürügy rá, hogy a költő holnapnak szólíthassa...

Tiszta estéken keskeny füstcsíkok csavarodnak bele a korondi alkonyégbe; nyári konyhák és fazekaske-

mencék füstje ez, amely a pihenni vágyó test és pihenést megtagadó alkotó szenvedély egymást kiegészítő tüzhelyeiről vall. Terebélyesedő, foszladozó rajzát balladás mesevilággal népesítheti be a képzelet. Amíg a füst följebb nem száll, szemcsékre nem bomlik a felhők megszokott útvonalain — mert aztán vacsorához ül a család, és elfelejti, hogy milyen töprengésekre és szándékokra indította volt a nagy esti színjáték —, és csak a költőnek nem mennek ki a fejéből az otthoni táj alkonyegének ákombákomai, s még éjjélkor is, hajnalig is az üzenetüket bogozza. De addigra már meg is van a vers, a rögzíthetetlen rögzítése, a költészet, amely mindjárt itt kezdődik a következő oldalakon, hogy alulírottnál jobban és teljesebben mutassa be a festő-fazakas költőt, Páll Lajost.

MAJTÉNYI ERIK